

Bryssel den 27 november 2025
(OR. en)

15278/25

SOC 770
EMPL 508
EDUC 435
ECOFIN 1505

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	25 november 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 959 final
Ärende:	Rekommendation till RÅDETS REKOMMENDATION om Europeiska unionens humankapital

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 959 final.

Bilaga: COM(2025) 959 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Strasbourg den 25.11.2025
COM(2025) 959 final

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Europeiska unionens humankapital

RÅDETS REKOMMENDATION

om Europeiska unionens humankapital

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA REKOMMENDATION med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 148.4, med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande, och av följande skäl:

- (1) Den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som infördes av Europaparlamentet, rådet och kommissionen 2017¹, fungerar som en kompass för uppåtgående konvergens när det gäller arbets- och levnadsvillkor i EU. I pelarens första princip konstateras att "[v]ar och en har rätt till god, inkluderande utbildning och livslångt lärande för att bibehålla och tillägna sig färdigheter som tillåter att individen deltar fullt ut i samhället och framgångsrikt klarar övergångar på arbetsmarknaden".
- (2) Konkurrenskraftskompassen², som kommissionen antog i januari 2025, innehåller en färdplan för att återställa EU:s ekonomiska dynamik och främja den ekonomiska tillväxten. Att främja kompetens är avgörande, eftersom en högkvalificerad arbetskraft utgör ryggraden i EU:s ekonomi och är en drivkraft för produktivitet, innovation och arbetstillfällen av hög kvalitet samt en katalysator för en rättvis grön och digital omställning. I mars 2025 antog kommissionen ett meddelande om kompetensunionen³ som belyser den avgörande roll som humankapital och framtidsorienterad kompetens spelar för att stärka unionens konkurrenskraft och strategiska oberoende, förbättra beredskapen och stödja hållbart välstånd. År 2025 offentliggjorde kommissionen också två meddelanden om artificiell intelligens (AI), där människor och kompetens lyfts fram som avgörande^{4,5}.
- (3) Precis som har konstaterats i kompetensunionen⁶, ger en integrerad strategi för politisk samordning och förstärkt multilateral övervakning i den europeiska planeringsterminen en ram för att vägleda nödvändiga strukturreformer av arbetsmarknaderna, undervisnings- och utbildningssystemen och investeringarna i utvecklingen av humankapitalet, samtidigt som rättvisa mellan generationerna tas i

¹ [EUT C 428, 13.12.2017, s. 10.](#)

² Kommissionens meddelande av den 29 januari 2025, *En konkurrenskraftskompass för EU* (COM(2025) 30 final).

³ Kommissionens meddelande av den 5 mars 2025, *Kompetensunionen* (COM(2025) 90 final).

⁴ Kommissionens meddelande av den 9 april 2025, *Handlingsplan för AI-kontinenten* (COM(2025) 165 final).

⁵ Kommissionens meddelande av den 8 oktober 2025, *Strategi för AI-tillämpningar* (COM(2025) 723 final), som lägger fram sektorspecifika och sektorsövergripande åtgärder, bland annat när det gäller AI-kunskaper, AI-relaterad omskolning och fortbildning samt kompetensinventering för att öka användningen av AI inom viktiga industrier och den offentliga sektorn.

⁶ I enlighet med rådets resolution om utbildning i den europeiska planeringsterminen: säkerställande av väl underbyggda debatter om reformer och investeringar 2020/C 64/01.

beaktande. Denna rekommendation om humankapital är därför utformad för att komplettera riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Den ringar in områden av gemensamt intresse för EU. När så är lämpligt för varje medlemsstat kommer dessa områden senare att analyseras i landsrapporterna och kan komma att tas upp i de landsspecifika rekommendationer som utfärdas som en del av den europeiska planeringsterminen. Utmaningarna inom dessa områden har också en viktig territoriell dimension; det finns betydande territoriella skillnader i EU när det gäller satsningar på kompetens och humankapital.

- (4) Inom ramen för sysselsättningskommittén undersöker medlemsstaterna årligen i enlighet med artikel 150 i EUF-fördraget alla aspekter som rör sysselsättningsresultaten i EU. Detta görs mot bakgrund av den årliga gemensamma sysselsättningsrapporten och genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningen (artikel 148.5 i EUF-fördraget) och med beaktande av den information som mottagits från medlemsstaterna genom deras årliga lägesrapporter, som också tjänar de syften som fastställs i artikel 148.3 i EUF-fördraget.
- (5) EU har en ihållande brist på arbetskraft och kompetens. Bristen är betydande i alla medlemsstater, regioner och sektorer och påverkar företag av alla storlekar. Vakansgraden i EU, ett närmevärde för att mäta arbetskraftsbristen, är fortfarande hög och ligger nära nivån före pandemin, på 2,2 procent (första kvartalet 2025)⁷. Bristen på kvalificerad arbetskraft hämmar också investeringar och innovation. År 2023 ansåg 68 procent av medelstora företag att kompetensbrist var ett allvarligt problem⁸ och 77 procent av företagen uppgav att kompetensbrist var ett hinder för långsiktiga investeringar år 2024⁹.
- (6) Inom vissa sektorer och yrken råder det stor brist på arbetskraft och kompetens. De mest utbredda bristyrkena 2024 gällde tekniska profiler inom tillverkning och byggverksamhet (bland annat svetsare och gasskärare, installations- och serviceelektriker, rörmokare och rörläggare samt plåtslagare) och hälsovårdsyrken (vårdpersonal, allmänläkare och specialistläkare, vårdbiträden och fysioterapeuter, med en beräknad brist på 1,2 miljoner läkare, sjuksköterskor och barnmorskor 2022 i OECD-länderna¹⁰). Samtidigt är endast 12 procent av EU:s jordbrukare under 40 år, vilket kan äventyra EU:s livsmedelstrygghet. Även inom transportsektorn råder en utbredd brist på utbildad arbetskraft inom alla transportsätt (förare av tunga lastbilar, lastbilar, bussar och spårvagnar, liksom sjömän, framför allt befäl)^{11,12}. Bristen på IKT-specialister, civilingenjörer och undervisande personal är också utbredd. IKT-specialisterna utgör endast 4,8 procent av arbetskraften, vilket är långt från målet för det digitala decenniet på 10 procent senast 2030, och det finns betydande obalanser mellan könen. I flera medlemsstater har 24 bristyrken identifierats som är kopplade till den gröna omställningen, bland annat isoleringsmontörer, civilingenjörer och kyl- och värmepumpstekniker (i 14 medlemsstater), ingenjörstekniker (i 12 medlemsstater) och takläggare (i 11 medlemsstater). EU behöver utveckla kapacitet för centrala cirkulära uppgifter som måste anpassas från linjära till cirkulära system och marknader. Detta

⁷ Den genomsnittliga vakansgraden mellan 2013 och 2019 uppgick till 1,7 procent.

⁸ Eurobarometer nr 537 11/2023.

⁹ [EIB Investment Survey 2024: European Union Overview](#) (inte översatt till svenska).

¹⁰ [Europeiska kommissionen/OECD Report on Health at a Glance in Europe 2024](#) (inte översatt till svenska).

¹¹ [EURES Report on labour shortages and surpluses 2024](#) (inte översatt till svenska).

¹² [Sjömän – transport och rörlighet, Europeiska kommissionen](#).

omfattar kompetens på alla nivåer, från arkitekter och ingenjörer till avfallsinsamlare och avfallssorterare.

- (7) Tekniska framsteg samt den gröna och den digitala omställningen kommer att ytterligare öka efterfrågan på ny kompetens och förvärra befintliga brister och kompetensglapp. Efterfrågan på yrkesverksamma inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik ökar till följd av framväxten av AI och av behoven på områdena teknik för förnybar energi, bioteknik, försvar, rymden och säkerhet.
- (8) Enligt 2025 års rapport *Läget för det digitala decenniet* fortsätter glappet mellan efterfrågan på arbetsmarknaden och tillgänglig kompetens att öka, framför allt inom AI, cybersäkerhet, dataanalys och halvledarteknik. EU behöver mellan 6,2 och 7 miljoner arbetstagare på AI-området fram till 2027 och runt 60 procent av arbetskraften behöver AI-kompetens¹³. Vad gäller cybersäkerhet, har en brist på omkring 300 000 specialister konstaterats, medan nuvarande trender ger vid handen att det behövs närmare 100 000 nya yrkesverksamma inom halvledarteknik. Medlemsstaternas nationella färdplaner visar på ett ökat fokus på digital utbildning och livslångt lärande, men insatserna är fortfarande fragmenterade och ojämna och de riktar sig endast i viss mån till lågutbildade och underrepresenterade grupper. Prognoserna visar att EU inte kommer att uppnå målen för digitala färdigheter utan kraftfullare gemensamma åtgärder och varaktiga investeringar¹⁴.
- (9) Sedan 2023 har omstruktureringar och planerade nedskärningar av antalet arbetstillfällen gradvis ökat. Olika omstruktureringar och kortsiktiga förändringar har bidragit till en ökad medvetenhet om att brådskande åtgärder krävs. Planerade nedskärningar av antalet arbetstillfällen, vilka är koncentrerade till specifika sektorer och regioner, uppgick till runt 65 000 i hela EU 2024¹⁵. Fordonsindustrin, telekommunikationer och posttjänster påverkades mest. Mellan 2019 och 2024 förlorade fordonstillverkningssektorn runt 240 000 arbetstillfällen i hela EU¹⁶. Den europeiska stålsektorn står också inför ett ökande tryck, med 18 000 färre arbetstillfällen 2024, medan arbetstillfällena i den kemiska sektorn minskade med runt 15 000 under 2023 och 2024. Detta är särskilt oroande med tanke på sektorns avgörande roll i produktionen av kapacitet inom försvar och rymden. Överlag påverkar störningar i handelsflödena, en försvagad global efterfrågan och högre energikostnader arbetsmarknaden negativt.
- (10) Omställningen till klimatneutralitet, som redan påverkar sysselsättningstillväxten, förväntas skapa mellan 1 och 2,5 miljoner ytterligare arbetstillfällen fram till 2030, förutsatt att den åtföljs av effektiva politiska åtgärder. I förordningen om nettonollindustrin¹⁷ förutspås en ökning med 350 000 arbetstillfällen inom tillverkning i nettonollindustrin fram till 2030. För att uppnå EU:s mål för vind- och solenergi för 2030 behövs dessutom omkring 130 000–145 000 ytterligare kvalificerade

¹³ *Shaping and strengthening European AI talent, 2025* (inte översatt till svenska).

¹⁴ I 2024 års rapport *Läget för det digitala decenniet* uppskattades det att endast 59,8 procent av den vuxna befolkningen kommer att ha minst grundläggande digitala färdigheter senast 2030 utan ytterligare åtgärder, vilket är långt under målet på 80 procent.

¹⁵ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering: *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2025* (inte översatt till svenska), Europeiska unionens publikationsbyrå, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636>.

¹⁶ Eurostat, [\[lfsa_egan22d\] Employed persons by detailed economic activity \(NACE Rev. 2 two-digit level\) \(2008-2026\)](#).

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.

arbetstagare och en tillhörande investering i kompetens för 1,1–1,4 miljarder euro fram till 2030. Vad gäller renovering av byggnader, väntas 7 miljoner nya arbetstillfällen inom byggsektorn fram till 2035¹⁸. Försvarsmakten och försvarsindustrin förväntas också öka sysselsättningen avsevärt, framför allt för personer med en bakgrund inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och inom yrkesutbildning.

- (11) De påtagliga bristerna på arbetskraft och kompetens i ovannämnda sektorer och i regioner i hela EU kommer sannolikt att öka under de kommande åren, till följd av en åldrande befolkning och en växande efterfrågan på arbetskraft inom sektorer av strategisk betydelse för EU, nämligen i) avancerad digital teknik, ii) omställning till ren energi och utfasning av fossila bränslen i industrin, inbegripet den cirkulära ekonomin, iii) hälsa och bioteknik, jordbruk, fiske och vattenbruk samt bioekonomi, och iv) försvarsindustrin och rymden. Dessa utmaningar kommer att sätta betydande press på ekonomier och arbetsmarknader, vilket understryker det akuta behovet av att handla proaktivt. Det är därför mycket viktigt att upprätthålla och förbättra EU:s humankapital i dag, genom riktade och flexibla strategier och investeringar i utbildning samt omskolning och fortbildning. Genom att främja en arbetskraft som är rustad för att ta till sig tekniska framsteg, anpassa sig till industrins föränderliga behov och dra nytta av nya möjligheter kan EU inte bara minska nuvarande och framtida arbetskraftsklyftor, utan även stärka sin långsiktiga ekonomiska resiliens och globala konkurrenskraft. Dessutom kan tillgång till bostäder till överkomliga priser också underlätta människors rörlighet, både för jobb och studier, och förstärka utvecklingen av EU:s humankapital och konkurrenskraft.
- (12) De europeiska utbildningssystemen står inför utmaningar när det gäller att förse alla studerande, särskilt de med missgynnad socioekonomisk bakgrund, migranter, personer med funktionsnedsättning och romer, med solida grundläggande färdigheter som gör det möjligt för dem att delta aktivt i arbetsmarknaden. Resultaten i matematik, läsning och naturvetenskap har försämrats under de senaste årtiondena; runt 30 procent av 15-åringarna underpresterade i matematik och 25 procent i läsning och naturvetenskap 2022¹⁹. Endast 16 procent av de mindre gynnade eleverna presterade väl i läsning, matematik eller naturvetenskap 2022, vilket var en minskning från 21 procent år 2015. Elever med migrantbakgrund löper dubbelt så stor risk att lämna utbildningssystemet med låga eller inga kvalifikationer²⁰. Dessa utmaningar förvärras ytterligare av skillnader i tillgången till inkluderande utbildning av god kvalitet i mindre utvecklade regioner och i mindre gynnade områden, på landsbygden och i avlägsna områden. Över 40 procent av åttondeklassarna saknar grundläggande digitala färdigheter²¹. Svårigheter i barndomen överförs också till vuxenlivet – en av fem vuxna har läs- och skrivsvårigheter. Utbildning spelar en avgörande roll när det gäller att förbereda de studerande på att bli aktiva medborgare, delta i det demokratiska livet, urskilja felaktig information och använda sig av digital teknik på ett säkert, ansvarsfullt och hållbart sätt. Av unga i åldern 15–30 år anger 73 procent att deras utbildning hade gett dem den nödvändiga kompetensnivån för att identifiera desinformation.
- (13) Trots den höga sysselsättningsgraden bland nyutexaminerade från yrkesutbildningar (fyra av fem 2024) står yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar fortfarande inför utmaningar när det gäller attraktionskraft. Det finns stereotypa uppfattningar om

¹⁸ *The greening of the EU construction sector* (inte översatt till svenska), Cedefop.

¹⁹ Se OECD:s program för internationell utvärdering av elevprestationer (Pisa).

²⁰ Se OECD:s program för internationell utvärdering av elevprestationer (Pisa).

²¹ *Se International Computer and Information Literacy Study (ICILS)* (inte översatt till svenska).

många yrkesutbildningsprogram och de har inte ett så gott anseende överlag. År 2023 var 3,75 miljoner studerande inom yrkesutbildningar i hela EU inskrivna på program inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM). Det motsvarar 36,3 procent av alla studerande inom yrkesutbildningar på medelhög nivå, vilket fortfarande är långt från det föreslagna målet på minst 45 procent senast 2030 på EU-nivå. Med nuvarande inskrivningsnivåer motsvarar det ytterligare 900 000 studerande inom yrkesutbildningar som är inskrivna på ett STEM-program. När det gäller yrkesutbildning på medelhög nivå är kvinnliga studerande kraftigt underrepresenterade inom STEM-ämnena.

- (14) Inom den eftergymnasiala utbildningen har runt hälften av medlemsstaterna noterat en minskning av studerande inom STEM-ämnena mellan 2015 och 2023, även om det finns en stor efterfrågan inom dessa områden. För närvarande studerar 26,9 procent av de studerande STEM-ämnena, vilket är långt från målet för 2030 att minst 32 procent av de studerande inom den eftergymnasiala utbildningen ska gå ett program inom ett av dessa områden. Jämfört med andra utvecklade ekonomier har EU den näst lägsta andelen högskoleutbildade inom STEM-ämnena per tusen unga (14,3 procent). På doktorandnivå är nästan fyra av tio studerande inskrivna inom STEM-områdena, men endast en mycket liten andel inom IKT. Underrepresentationen av kvinnor inom dessa områden förvärrar problemet. IKT är det område som har det lägsta antalet kvinnliga studerande av alla utbildningsområden: endast en av fem studerande är kvinnor. Avhopp från högre utbildning är fortfarande ett problem, framför allt på kandidatnivå. Endast 63 procent av de studerande i högre utbildning slutför en examen inom STEM-ämnena inom tre år efter det teoretiska slutdatumet.
- (15) Bristen på kvalificerade lärare i många medlemsstater, regioner, städer samt avlägsna områden och landsbygdsområden utgör en betydande kvalitetsrisk för utbildningen. År 2024 arbetade omkring var femte lärare²² i skolor där det rådde brist på kvalificerade lärare, vilket begränsade undervisningskvaliteten. Dessutom innebär en åldrande lärarkår ett minskat antal tillgängliga lärare under de kommande åren. År 2023 var 25 procent av lärarna (mer än 1 300 000) från grundskolan till gymnasiet 55 år eller äldre. Utöver detta bidrar den upplevda bristen på attraktionskraft för yrket och låga inkomster (jämfört med andra yrken som samma examen kan ge tillträde till) till lärarbristen i hela EU. Den akuta bristen på lärare inom STEM-ämnena bidrar ytterligare till utmaningarna. Vissa regioners bristande attraktionskraft kan också påverka möjligheten att behålla lärare i missgynnade och avlägsna områden samt på landsbygden. Lärarnas beredskap att hantera elever med funktionsnedsättning, särskilda utbildningsbehov och/eller socioekonomiska nackdelar är ytterligare en faktor. Dessutom har inkonsekvent användning av teknik, brist på bedömning av digitala färdigheter och lärarnas varierande beredskap lett till att nivån på ungdomars digitala färdigheter inte har förbättrats i önskvärd takt, trots ökade investeringar i digital infrastruktur och utbildning i alla medlemsstater och regioner.
- (16) Att anpassa läroplanerna till arbetsmarknadens föränderliga efterfrågan är fortfarande en utmaning för utbildningssystemen i hela EU. Sektorsvisa kompetensakademier och liknande initiativ, som också efterlyses i meddelandet *Given för en ren industri*²³, kan

²² I de 22 EU-medlemsstater som deltog i OECD:s internationella undersökning om undervisning och lärande, TALIS 2024. OECD (2025), *Results from TALIS 2024: The State of Teaching* (inte översatt till svenska), TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>.

²³ Meddelande från kommissionen av den 26 februari 2025, *Given för en ren industri: en gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet* (COM(2025) 85 final).

spela en viktig roll i detta sammanhang²⁴. Vissa medlemsstater har genomfört läroplansreformer, men det finns fortfarande stora skillnader mellan den kompetens som de studerande förvärvar och den kompetens som arbetsgivarna kräver. Till exempel förutsätter 90 procent av jobben grundläggande digitala färdigheter, medan endast 55,6 procent av de vuxna i EU besitter sådana färdigheter. Detta är också en utmaning för unga i EU. Det krävs stora framsteg för att uppnå EU:s mål om att mindre än 15 procent av åttondeklassarna ska ha otillräckliga grundläggande digitala färdigheter, eftersom siffran i nuläget ligger på 42,5 procent²⁵. Med framväxten av AI blir den grundläggande digitala kompetensen alltmer otillräcklig och allt fler nya ingångsjobb för unga akademiker kräver avancerade AI-färdigheter och strategiskt tänkande. Mot bakgrund av den bristande överensstämmelsen mellan den kompetens som arbetsmarknaden behöver och den kompetens som finns tillgänglig är det mycket viktigt att säkerställa att yrkesutbildningens läroplaner är relevanta för arbetsmarknaden, och att även arbetsmarknadens parter deltar i detta arbete. Detsamma gäller också för högre utbildning. Akademiska läroplaner bör utvecklas för att främja framtidsorienterade, tvärvetenskapliga och sektorsövergripande färdigheter, som är outhärliga för utvecklingen och utnyttjandet av ny kunskap och teknik. När det gäller unga ökar integreringen av arbetsplatsförlagt lärande i läroplanerna i allmänhet de utexaminerades anställbarhet. Sysselsättningsgraden för nyutexaminerade från yrkesutbildningar som har tagit del av arbetsplatsförlagt lärande var 84,3 procent 2024, jämfört med 69,7 procent för dem som inte har gjort det²⁶. Dessutom anger endast 73 procent av unga i åldern 15–30 år att deras utbildning hade gett dem den nödvändiga kompetensnivån för att identifiera desinformation.

- (17) Livslångt lärande samt omskolning och fortbildning är avgörande för att enskilda personer ska kunna hålla jämna steg med en snabbt föränderlig arbetsmarknad, inbegripet övergången från sektorer på tillbakagång till växande sektorer. Detta till trots deltog endast 39,5 procent av de vuxna i utbildning i någon form år 2022, vilket är mer än 20 procentenheter under EU:s överordnade mål på 60 procent senast 2030. Lågutbildade vuxna, som skulle gynnas mest av utbildning, deltar i betydligt mindre utsträckning (11,3 procent). Deltagandet är lägre i mindre utvecklade regioner och stagnerande områden, inbegripet landsbygdsområden och avlägsna områden. Utsatta grupper som möter ytterligare hinder för tillgång till utbildning deltar också i mindre utsträckning. Att överbrygga denna klyfta är avgörande för att göra livslångt lärande till en konkret verklighet för alla och det kräver påskyndade och samordnade åtgärder av medlemsstaterna, företagen och arbetsmarknadens parter. Den finansiella kompetensen i EU är för närvarande mycket låg. Enligt 2023 års Eurobarometerundersökning har mindre än en femtedel (18 procent) av medborgarna i EU-länder en god finansiell kompetens.
- (18) Framtidssäkra utbildningssystem kräver tillräcklig finansiering. Att inte vidta några åtgärder är kostsamt: de årliga sociala kostnaderna för elever som lämnar skolan i förtid globalt kommer att uppgå till 6 biljoner US-dollar fram till 2030²⁷. Försämrade grundläggande färdigheter bland unga kan minska den långsiktiga multifaktorproduktivitetstillväxten med omkring 3 procent i OECD-länderna.

²⁴ I årsrapporterna om programmet för det digitala decenniet anges viktiga reformer som medlemsstaterna ska genomföra för att ta itu med utmaningarna på detta område.

²⁵ *International Computer and Information Literacy Study 2023 (ICILS)* (inte översatt till svenska), genomförd av Internationella organisationen för utvärdering av skolresultat (IEA).

²⁶ Baserat på den europeiska arbetskraftsundersökningen, särskild dataextrahering.

²⁷ [Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024, *The price of inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning* \(inte översatt till svenska\), UNESCO.](#)

Investeringar i humankapital, inbegripet i folkhälsan och politik som stöder den, bidrar till högre produktivitet och hållbar ekonomisk tillväxt.

- (19) Det stora behovet av omskolning och fortbildning kan inte tillgodoses enbart med offentliga utgifter med tanke på de omvälvande utmaningar som EU står inför. Arbetsrelaterad utbildning är den huvudsakliga formen av lärande för vuxna (fyra av fem vuxenstuderande 2022). Denna typ av utbildning finansieras främst av arbetsgivare, som står för närmare 90 procent av all arbetsrelaterad vuxenutbildning. Ett av tre företag tillhandahåller dock inte kurser eller andra former av utbildning till sin personal. Kostnaden är ett av de största hinder som nämns, vid sidan av arbetsbörda och tidsbrist. Att skapa incitament för att få företag att investera i kompetens på ett effektivt sätt, till exempel genom att koppla offentlig upphandling till utbildningsåtaganden, uppmuntrar företagen att ta större ansvar för att utveckla sin personals kompetens. Reglerna för statligt stöd tillåter stöd till utbildning samt omskolning och fortbildning av tjänsteleverantörer, inbegripet små och medelstora företag, förutsatt att vissa kriterier är uppfyllda. Meddelandet om kompetensunionen uppmanar till en utvärdering av de relevanta bestämmelserna för att ge industrin mer incitament att investera i arbetstagares omskolning och fortbildning. Offentlig-privata partnerskap kan mobilisera ytterligare kompetensinvesteringar och främja samarbete. Dessa partnerskap kan även ge industrin, inbegripet den sociala ekonomin, mer incitament att investera i arbetstagares omskolning och fortbildning.
- (20) Trots betydande offentliga investeringar i grundläggande utbildning under de senaste årtiondena har utbildningskvaliteten stagnerat eller försämrats i vissa medlemsstater och regioner. För att se till att investeringarna i utbildning och kompetens är så ändamålsenliga och effektiva som möjligt är det viktigt med konsekvensbedömningar och utvärderingar som helst ska genomföras före, under och efter genomförandet, involvera alla relevanta berörda parter och använda sig av aktuella och tillförlitliga administrativa uppgifter när så är möjligt²⁸. Inrättandet av ett kunskapsnav för sociala investeringar och integreringen av internationellt överenskomna (Unece) satelliträkenskaper för utbildning²⁹ i nationalräkenskaperna kan förbättra utvärderingen av politiken och ge en mer exakt kvantifiering av avkastningen på investeringar i humankapital. Kommissionen har också inrättat lärandelaboratoriet om kvalitetsinvesteringar i utbildning³⁰ som stöder medlemsstaterna i genomförandet av politiska utvärderingar på utbildningsområdet för att göra deras offentliga utgifter för utbildning mer kostnadseffektiva och evidensbaserade.
- (21) Tillgänglig, lättbegriplig, målinriktad och aktuell kompetensinventering är avgörande för en effektiv och framtidssäkrad utbildningspolitik. Kompetensinventeringen i EU är dock fortfarande fragmenterad, vilket hindrar ett välgrundat beslutsfattande. Trots användningen av metoder för kompetensprognoser i alla medlemsstater kvarstår betydande utmaningar, bland annat en mångfald av taxonomier, komplexa datakällor och metoder samt begränsningar i fråga om uppgifternas tillförlitlighet och detaljrikedom, vilket kan begränsa informationens användbarhet. Prognoserna för den framtida efterfrågan på ett visst yrke tenderar att skilja sig åt avsevärt, vilket

²⁸ Se rådets slutsatser om [arbetsmarknads-, kompetens- och socialpolitiska åtgärders betydelse för motståndskraftiga ekonomier](#) av den 20 juni 2024 och de frivilliga vägledande principerna för EU:s medlemsstater för att bedöma de ekonomiska effekterna av reformer och investeringar på områdena arbetsmarknad, kompetens och socialpolitik. Juni 2024.

²⁹ Satelliträkenskaper är kompletterande ramar som utvidgar de centrala nationalräkenskaperna genom att ge ytterligare detaljer om specifika områden. Satelliträkenskaper för utbildning kvantifierar investeringarna i humankapital genom att mäta utgifterna för formell utbildning, yrkesutbildning och icke-formellt lärande.

³⁰ <https://education.ec.europa.eu/sv/focus-topics/improving-quality/learning-lab>.

återspeglar olika antaganden om omfattningen av automatiseringen av uppgifter och det bredare ekonomiska och demografiska sammanhanget. Att jämföra och kombinera dessa källor är nödvändigt för en mer välinformerad politik.

- (22) Närmare var tredje anställd i EU har ett jobb som inte motsvarar deras kompetens, vilket tyder på att arbetskraftspotentialen inte utnyttjas optimalt. Alltför sträng reglering av vissa yrken och tungrodda förfaranden för erkännande skapar hinder för inträde och minskar rörligheten på arbetsmarknaden, vilket bidrar till kompetensglapp och brist på arbetskraft, både på nationell nivå och på EU-nivå.
- (23) Europeiska arbetsgivare har svårigheter att rekrytera arbetstagare från länder utanför EU. Färre än ett av tio små och medelstora företag har rekryterat arbetstagare från tredjeländer som en lösning på kompetensbristen och de flesta av de företag som har gjort det ansåg att förfarandet var svårt. Personer från tredjeländer drabbas ofta av fragmenterade och långsamma förfaranden för erkännande av kvalifikationer och upplever problem med överkvalificering och kompetensglapp. Antalet överkvalificerade personer från tredjeländer kan vara dubbelt så stort som bland medborgare i EU-länder.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS medlemsstaterna att göra följande under perioden 2026–2027.

1. Vidta åtgärder mot kompetensbrister i strategiska sektorer
 - Vidta åtgärder för att råda bot på kompetensbrister, med särskilt fokus på yrken som kräver färdigheter inom STEM-ämnena, inbegripet IKT och AI, i sektorer av strategisk betydelse, såsom digital och ren teknik, cirkulär ekonomi och utfasning av fossila bränslen i industrin, hälsa och bioteknik, jordbruk, fiske och vattenbruk, bioekonomi, försvarsindustrin och rymden.
 - Stärka framtidssäkrad kompetens som är relevant för arbetsmarknaden på både kort och lång sikt inom områden av strategisk betydelse, genom att främja partnerskap mellan utbildningsanordnare, offentliga arbetsförmedlingar, arbetsmarknadens parter, enskilda företag och (lokala) offentliga organ.
 - Undanröja hinder för tillträde till yrken och säkerställa snabbare erkännande av kvalifikationer inom strategiska sektorer för personer från både EU-länder och tredjeländer.
2. Stärka de grundläggande färdigheterna för att skapa en solid grund för ökad konkurrenskraft
 - Stärka förvärvandet av räknefärdigheter, läs- och skrivkunskaper, digitala och medborgerliga färdigheter samt finansiell kompetens från tidig ålder och på alla utbildningsnivåer. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid socioekonomiskt missgynnade grupper och personer med funktionsnedsättning för att uppnå målet att mindre än 15 procent av 15-åringarna underpresterar när det kommer till grundläggande färdigheter.
 - Skapa tillräckliga incitament för att göra läraryrket attraktivt, särskilt för STEM-ämnena.
 - Stärka de studerandes och alla andras digitala färdigheter, bland annat AI-kunskap, inom ramen för livslångt lärande. Digitala testverktyg bör användas för att övervaka framstegen och lärare bör utbildas inom datorstödd undervisning.

- Uppmuntra en effektiv och ansvarsfull användning av AI. Se över inverkan av användningen av digitala enheter på akademiska resultat och det psykiska och fysiska välbefinnandet.
3. Stärka yrkesutbildning för konkurrenskraften
- Stärka yrkesutbildningens och lärlingsutbildningens kvalitet och attraktionskraft, bland annat genom att motverka negativa uppfattningar, stärka inkluderingen för missgynnade grupper och ta itu med könsstereotyper, framför allt inom STEM-program.
 - Skapa och genomföra strategier för att uppnå målen för 2030 om att minst 45 procent av de studerande som går en yrkesutbildning på medelhög nivå är inskrivna på ett STEM-program, att minst var femte studerande är kvinna och att minst 12 procent av de studerande inom yrkesutbildning deltar i ett studentutbyte.
 - Främja ett tillräckligt utbud av lärare och utbildare inom STEM-ämnena och skapa incitament för arbetsplatsförlagt lärande i samarbete med företag.
4. Förbättra resultaten av högre utbildning inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM)
- Öka kapaciteten och relevansen hos eftergymnasiala STEM-program inom IKT och AI (inbegripet yrkesutbildning på högre nivå) och göra dem mer lockande för unga, särskilt i områden med stor arbetskraftsbrist och i strategiska områden.
 - Främja AI-kunskap och strategiskt tänkande bland utexaminerade, utveckla tvärvetenskapliga strategier, och öka internationaliseringen av högskoleprogram inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, framför allt genom att stärka gemensamma transnationella STEM-examensprogram.
5. Investeringar i utbildning och kompetens
- Främja ändamålsenliga och effektiva offentliga utgifter för utbildning och kompetens som motsvarar de identifierade utmaningarna och de överenskomna målen, även genom att utnyttja de sammanhållningspolitiska fonderna, inbegripet Europeiska socialfonden+.
 - Främja privata investeringar i omskolning och fortbildning och användningen av InvestEU:s politikområde ”Sociala investeringar och kompetens”.
 - Övervaka och utvärdera regelbundet investeringar i utbildning och kompetens på nationell, regional och lokal nivå med hjälp av solida och skräddarsydda konsekvensbedömnings- och utvärderingsmetoder. Utgå när så är lämpligt från de frivilliga vägledande principer som har godkänts av rådet³¹ för att underbygga evidensbaserat beslutsfattande.
 - Öka användningen av administrativa uppgifter för att utvärdera ändamålsenligheten och effektiviteten i de offentliga utgifterna för utbildning.
6. Kompetensinventering för att hantera övergångar på arbetsmarknaden

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/sv/pdf>

- Utveckla och tillämpa metoder för användning av stordata och AI för en bättre och mer aktuell kompetensinventering som bygger på och kompletterar befintliga kvantitativa och kvalitativa kompetensinventeringskällor.
- Integrera och utöka regelbunden kompetensinventering vid utformningen av nationella, regionala och lokala strategier för kompetens och ekonomisk utveckling inom studievägledning, yrkesmässig omorientering och övergångar på arbetsmarknaden samt vid framtidssäkring av utformningen och utvecklingen av läroplaner.

Utfärdad i Strasbourg den

*På rådets vägnar
Ordförande*